

Sayı : 87838906-20699-E.4035150

22/07/2016

Konu : Yol ve Yemek Paraları

GENEL YAZI

Bilindiği üzere, işverenlerce sigortalılara ödenen "yol paraları" ile "yemek paraları"nın sigorta primi kesintisine tabi tutulmaması gereği hususunda ünitelerimize müracaatlar yapılmakta, yol paralarının yolluk kavramı içine girmemesi yada başka bir ifade ile görev yolu olarak ödenmemiş olması ve yemek paralarının da günlük asgari ücretin %6 sınırı sigorta priminden muaf olması nedeniyle bu tutarı geçen kısmının prime tabi tutulması gereği şeklinde verilen cevaplar üzerine Kurumumuz aleyhine İş Mahkemeleri nezdinde davalar açılmaktadır.

Mahkemelerce yardım mahiyetindeki ödemelerin nakit olarak yapılmış olmasının ödemenin mahiyetini değiştirmediği gerekçesiyle davalar Kurumumuz aleyhine neticelenmekte, ayrıca Yargıtay'ca da söz konusu kararlar onaylanmaktadır.

Yol ve yemek paralarının iadesine ilişkin taleplerin ve açılan davaların incelenmesinden, işverenlerce talep edilen yol ve yemek bedellerine ait işlerin, genellikle güvenlik, temizlik, yemek yapılması gibi ihale konusu hizmet alımı işlerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

İşverenlerce bu gibi ihale konusu işlerdeki yol ve yemek bedellerinden kesilen sigorta primlerinin işveren hissesinin iadesine ilişkin ünitelerimize yapılmış olan başvurular üzerine,

İadesi istenilen primlerin;

1-506 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu dönemde ilgili olması halinde;

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun mülga 77inci maddesinde,

"Sigortalılarla işverenlerin bir ay içinde ödeyecekleri primlerin hesabında;

a) Sigortalıların o ay için hak ettikleri ücretlerin,

b) Prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaktan sigortalılara o ay içinde ödenenlerin,

c) İdare veya kaza mercilerince verilen karar gereğince (a) ve (b) fikralarında yazılı kazançlar niteliğinde olmak üzere sigortalılara o ay içinde yapılan ödemelerin,

brüt toplamı esas alınır.

Şu kadar ki, ölüm, doğum, evlenme yardımları, yolluk, kadem, ihbar ve kasa tazminatları, aynı yardımlar ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınınca miktarları yıllar itibarıyle belirlenecek yemek, çocuk ve aile zamları sigorta primlerinin hesabına esas tutulacak kazançların aylık tutarının

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
ANKARA

tespitinde nazara alınmaz. Bunların dışında her ne ad altında ödeme yapılrsa yapılsın tüm ödemeler prime tabi tutulur.”

hükümünü amirdir.

Sigorta primlerinin hesabına esas tutulacak ücretlerin aylık tutarının tespitinde nazara alınmayacak yardım ve ödemeler Kanunda tek tek belirtilmiş olup, bu belirtme örnek verici değil sınırlayıcı niteliktedir. Başka bir ifade ile ikinci fikra; nelerin matraha dahil bulunduğu belirleyen birinci fikranın istisnası niteliğindedir. İstisnai hükümlerin ise dar yorumlanması ve uygulanması hukukun genel ilkelerindendir.

Nitekim, 77 ncı maddenin ikinci fikrasında, yolluklar, çocuk ve aile zamları, ölüm, doğum ve evlenme yardımları ile aynı yardımlar prime esas kazancın hesabında dikkate alınmayacak ödemeler olarak tek tek sayılmış “gibi” ya da “benzeri” ifadelere yer verilmeyerek istisnalar kapsamının genişletilmesi yasa koyucu tarafından açıkça önlenmiştir.

Öte yandan, 77 ncı Maddenin birinci fikrasının “b” bendinde prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkak denilmek suretiyle, ikinci fikradaki istisnalar dışında kalan ve ücret niteliğinde olmayan para biçiminde yapılan ödemelerden sigorta primi kesilmesi gerekiği belirtilmiştir.

Diğer taraftan, 29/1/2004 tarih ve 25361 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Sigorta Primlerinin Hesabında Esas Tutulacak Kazançların Aylık Tutarının Tespitinde Nazara Alınmayacak Olan Yemek Parası ile Çocuk ve Aile zamlarının Günlük ve Aylık Tutarlarının Tespitine İlişkin Tebliğ”de yıllar itibarıyle belirlenecek olan yemek paraları ile çocuk ve aile zamlarının ne şekilde hesaplanacağına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Bu düzenlemeye göre, Tebliğin 4 üncü maddesinin “Yemek Paraları” başlıklı (a) fikrasında; sigortalılara yemek parası adı altında yapılan ödemelerin işyerinde veya müstemilatında yemek verilmemesi şartıyla fiilen çalışılan gün sayısı dikkate alınarak 16 yaşından büyükler için her yıl belirlenen günlük asgari ücretin % 6'ının yemek verilecek olan gün sayısı ile çarpılması sonucunda bulunacak miktarının aylık sigorta primine esas kazançların hesaplanması dikkate alınmaması, dolayısıyla bu tutardan sigorta primi kesilmemesinin uygun görüldüğü açıklanmıştır.

Ayrıca, sigortalılara ödenen yol paralarının görev yolu niteliğinde bir ödeme mi, yoksa şehir içi ulaşım için yapılan bir ödeme mi olduğu anlaşlamamış olduğundan, görev yolu niteliğinde prime tabi tutulmaması buna karşın şehir içi ulaşım masrafları için yapılan bir ödeme ise yukarıda belirtildiği üzere istisnalar içinde yer almazıdan prim kesintisine tabi tutulması gerekmektedir.

Bu bakımdan görev yolu niteliğinde bir ödeme olmasının halinde yolluk adı altında yapılan ödemelerden ve nakden ödenen yemek bedelinin sigorta priminden muaf tutulan kısmı ayrıldıktan sonra kalan kısmından 506 sayılı Kanunun 77 ncı maddesinin ikinci fikrası uyarınca sigorta primi kesintisi yapılması gerekiğinden sigortalılara bahse konu dönemlerde ödenen yol ve yemek ücretlerinden yersiz olarak tahsil edildiği belirtilen sigorta primlerinin iade edilmesi mümkün bulunmamaktadır.

2-5510 sayılı Kanunun yürürlükte olduğu dönemde ilgili olması halinde;

“ 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun Prime esas kazançlar başlığını taşıyan 80 inci maddesinin birinci fikrasında,

“4 üncü maddenin birinci fikrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıların prime esas kazançları aşağıdaki şekilde belirlenir.

a) Prime esas kazançların hesabında;

1) Hak edilen ücretlerin,

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
ANKARA

Mithatpaşa Cad. No:7 Sıhhiye/Ankara
Tel: (0312) 45871 10 Faks: (0312) 432 12 37
Elektronik Ağ: www.sgk.gov.tr
e-posta: isverenlerPrimDB@sgk.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Daire Başkanı: İbrahim ÖZÇELİK

LOGO

KAYIT DIŞI ÇALIŞMAYIN
GELECEĞİNİZİ RİSKE ATMAYIN

2) Prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaktan o ay içinde yapılan ödemelerin ve işverenler tarafından sigortalılar için özel sağlık sigortalarına ve bireysel emeklilik sistemine ödenen tutarların,

3) İdare veya yargı mercilerince verilen karar gereğince yukarıdaki (1) ve (2) numaralı alt bentlerde belirtilen kazançlar niteliğinde olmak üzere sigortalılara o ay içinde yapılan ödemelerin, brüt toplamı esas alınır.

b) Aynı yardımlar ve ölüm, doğum ve evlenme yardımları, görev yollukları, seyyar görev tazminatı, kıdem tazminatı, iş sonu tazminatı veya kıdem tazminatı mahiyetindeki toplu ödeme, keşif ücreti, ihbar ve kasa tazminatları ile Kurumca tutarları yıllar itibarıyla belirlenecek yemek, çocuk ve aile zamları, işverenler tarafından sigortalılar için özel sağlık sigortalarına ve bireysel emeklilik sistemine ödenen ve aylık toplamı asgari ücretin % 30'unu geçmeyen özel sağlık sigortası primi ve bireysel emeklilik katkı payları tutarları, prime esas kazanca tabi tutulmaz.

c) (b) bendinde belirtilen istisnalar dışında her ne adla yapılrsa yapılsın tüm ödemeler ile aynı yardım yerine geçmek üzere yapılan nakdi ödemeler prime esas kazanca tabi tutulur. Diğer kanunlardaki prime tabi tutulmaması gerektiğine dair muafiyet ve istisnalar bu Kanunun uygulanmasında dikkate alınmaz.”

hükümleri yer almıştır.

5510 sayılı Kanunun 80 inci maddesinde hangi yardım ve ödemelerin sigorta primi kesintisine tabi tutulmayacağı tek tek belirtilmiş olup, bu belirtme örnek verici değil sınırlayıcı niteliktedir. Başka bir ifade ile primden istisna olan ödemeler tek tek sayilarak prime esas tutulacak olan ödemelerin istisnası belirtilmiştir. İstisnai hükümlerin ise dar yorumlanması ve uygulanması hukukun genel ilkelerindendir. Nitekim her iki maddede de istisna olan ödemeler sayilarak “gibi” ya da “benzeri” ifadelere yer verilmeyerek istisnalar kapsamının genişletilmesi yasa koyucu tarafından açıkça önlenmiştir.

Diğer taraftan İşveren Uygulama Tebliğinin 7.7.1 Yemek Paraları bölümünde; “Sigortalılara yemek parası adı altında yapılan ödemelerin, işyerinde veya müştamilatında işveren tarafından yemek verilmemesi şartıyla, fiilen çalışılan gün sayısı dikkate alınarak 16 yaşıdan büyükler için belirlenen günlük asgari ücretin % 6 sınırın, yemek verilecek gün sayısı ile çarpılması sonucunda bulunacak miktarı, prime esas kazançların tespitinde dikkate alınmayacağı, dolayısıyla bu tutardan prim kesilmeyecektir.” denilmektedir.

Buna göre, söz konusu işyerlerinde çalışan sigortalılara;

nakit olarak yapılan “yemek yardımının” yukarıda belirtilen Tebliğ maddesinde açıklandığı şekilde primden istisna olan kısmı düşüldükten sonra kalan tutarının,

nakit olarak ödenen “yol bedelinin” ise, 5510 sayılı kanununun 80 inci maddesindeki, “görev yollukları” kavramı ile karıştırılmaksızın primden istisna olan ödemeler içinde yer almaması nedeniyle, tamamının

sigorta primi kesintisine tutulması ,

Yemek parası adı altında yapılan nakit ödemelerden, günlük asgari ücretin % 6 sınırın yemek verilen gün sayısı ile çarpımı suretiyle bulunacak tutarının üzerindeki kısmı ile yol bedeli altında yapılan nakit ödemeyen tamamından sigorta primi kesilmesi

Gerekmektedir.”

Şeklinde açıklama yapılması,

Ayrıca, mahkemelerde yapılacak olan savunmalarımızda da yukarıdaki metinlere,

“ İşverenin sigorta primlerinin iadesini istemiş olduğuişiniya karşı taahhüt ve ikmal etmiş olduğu, dolayısıyla çalıştırılmış olduğu sigortalıları için almış oldukları yol ve yemek paraları

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
ANKARA

ile bu ödemelere ait işveren sigorta primi tutarlarının da ihale makamından ayrıca tahsil edildiği, söz konusu ödemelerin sigorta primine tabi tutulmayacak ve iade edilecek olması halinde, bu ödemeyi işveren sigorta primi hissesi de dahil olmak üzere gider olarak yüklenicilerin hakedişlerinde yer aldığı ve ihale makamından tahsil edilmiş olduğu dikkate alınarak, iadesinin ihale makamına yapılması gereği, bu nedenle ihale makamıda davaya müdahale olması gereği değerlendirilmektedir.”

Şeklinde ilave yapılması uygun olacağı,

Değerlendirilmektedir.

Bilgi edinilmesini, gereğinin buna göre yapılmasını rica ederim.

DAĞITIM:

BİLGİ VE GEREĞİ İÇİN:

SOSYAL GÜVENLİK İL MÜDÜRLÜKLERİNE/MERKEZLERİNE

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
ANKARA

Mithatpaşa Cad. No:7 Sıhhiye/Ankara
Tel: (0312) 45871 10 Faks: (0312) 432 12 37
Elektronik Ağ: www.sgk.gov.tr
e-posta: isverenlerPrimDB@sgk.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Daire Başkanı: İbrahim ÖZÇELİK

LOGO

KAYIT DIŞI ÇALIŞMAYIN
GELECEĞİNİZİ RİSKE ATMAYIN